

Importanța și finalitățile studierii limbii și literaturii române la clasele I-IV. Competențe și capacități de largă perspectivă

**Autor: Prof. înv. primar, Pînzaru Gina-Mihaela
Șc. Gimnazială Homocea, Jud. Vrancea**

Disciplina *Limba și literatura română* are un rol deosebit de important în formarea personalității elevilor, în formarea unor deprinderi și abilități necesare pentru a le asigura accesul postșcolar la învățarea pe toată durata vieții și integrarea activă într-o societate bazată pe cunoaștere.

Formarea și dezvoltarea priceperilor și deprinderilor de exprimare a gândurilor, a sentimentelor elevilor în mod corect, logic și concis, conștientizarea procesului comunicării și cultivarea unei vorbiri și scrieri clare și corecte sunt preocupări permanente ale învățătorilor, precum și ale tuturor cadrelor didactice.

Ca limbă maternă, limba română se însușește spontan încă din primii ani de viață, în cadrul conviețuirii sociale, în relațiile dintre copii și adulți, practica reprezentând baza inițială a învățării limbii.

Ulterior, perfecționarea folosirii ei se realizează prin contribuții numeroase și variate, dintre care cea substanțială și eficientă este aceea de la școală.

Aici, limba-îndeplinindu - și funcția de instrument de cunoaștere și mijloc de comunicare - slujește la transmiterea cunoștințelor teoretice și practice din domeniul diverselor discipline, ca și la exercitarea influențelor educaționale, deci la formarea profilului moral. Acestea sunt motivele pentru care limba și literatura română, ca disciplină de studiu din programa școlară în învățământul primar, ocupă unul din locurile fundamentale. Ea este încadrată în aria curriculară *Limba și comunicare* și îi sunt repartizate aproape jumătate din totalul orelor din programul cadru pe o săptămână.

Având în vedere schimbările care se produc în societatea contemporană, ritmul fără precedent de acumulare a experienței umane, “explozia informațională”, prioritare nu sunt informațiile pe care le pot achiziționa elevii, ci capacitățile cu valențe formative, care să le permită să facă față necesităților actuale și viitoare ale societății.

Asemenea competențe și capacități presupun cunoașterea și stăpânirea unor tehnici de învățare, a unor instrumente ale activității intelectuale, care să permită individului autoinstruirea, pentru a se putea adapta și readapta la noile condiții ce vor apărea în mod inevitabil: “Implicațiile cele mai semnificative ale studiului limbii și literaturii române în școala primară țin îndeosebi de formarea și cultivarea la elevi a capacității de a învăța cu mijloace proprii, de știința de a învăța; altfel spus, “a învăța să înveți”, în perspectiva educației permanente” (Șerdean 2005: 10).

Aceste competențe și capacități se formează și se cultivă pe parcursul întregii școlarități, la toate disciplinele de studiu, dar, în cea mai mare măsură, prin studiul limbii și literaturii române. Ele țin de formarea bazelor primei alfabetizări, urmărindu-se structurarea la copii și școlari a competenței de comunicare, concretizată în modelul comunicativ-funcțional, care, în ultimă instanță se contopește cu obiectivele cadru ale studiului limbii și literaturii române. Obiectivele sunt formulate în programa școlară și vizează capacități ale intelectului ce au

valoarea unor instrumente ale activității de învățare. Iată care sunt obiectivele-cadru ale studiului limbii și literaturii române în școala primară și câteva dintre obiectivele de referință ce derivă din acestea:

Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului oral. Este vorba, de fapt, de calitatea de “ascultător” în actul comunicării, ceea ce presupune a ști să ascuți, a ști să desprinzi sensul global al unui scurt mesaj audiat, a sesiza cuvinte necunoscute, a distinge vocalele, consoanele și silabele din cuvinte, chiar a cuvintelor din diferite structuri gramaticale, precum și valoarea acestora ș.a.

Dezvoltarea capacității de exprimare orală. Dintre obiectivele de referință ce derivă din acest obiectiv-cadru, menționez: să construiască enunțuri logice, să construiască propoziții corecte din punct de vedere gramatical, să pronunțe clar și corect sunete și cuvinte, să-și construiască ideile într-un plan simplu și să construiască pe baza acestora un text oral, să utilizeze corect formule flexionale ale unor părți de vorbire ș.a.

Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului scris (citire/lectură) îl pune pe cititor în situația de a asocia forma grafică a cuvântului cu sensul acestuia, de a desprinde semnificația globală a unui text dat ș.a. Activitatea cu cartea implică și obiective precum: a identifica ideile principale dintr-un text narativ, a distinge și a interpreta ca atare secvențele descriptive de cele dialogate, capacitatea de înțelegere a mesajului unei lecturi în funcție de specificul exprimării ș.a.

Dezvoltarea capacității de exprimare scrisă angajează efortul cu privire la acuratețea construcțiilor de limbă, la corectitudinea scrisului atât din punct de vedere caligrafic, cât și ortografic; de asemenea, ea implică adaptarea comunicării conform scopului acesteia ș.a.

O solicitare de mare rezonanță pentru activitatea de învățământ desprinsă din caracteristicile societății contemporane o constituie cultivarea la elevi a capacităților creative, a spiritului creator. Întrucât procesul comunicării are implicații de natură creativă, iar obiectivele-cadru ale studiului limbii și literaturii române presupun eforturi creatoare, putem spune că această disciplină de studiu are un aport hotărâtor în ceea ce privește cultivarea spiritului creator, pe toate treptele de școlaritate. De altfel, toate competențele și capacitățile prezentate și argumentate apar pe parcursul întregii perioade de școlaritate, la toate disciplinele de studiu; mai mult, ele se regăsesc în chiar dimensiunile educației permanente.

Finalitățile disciplinei se reflectă nemijlocit în competențele generale și în setul de valori și atitudini enunțate în programele școlare, din care derivă întreaga structură curriculară (competențe specifice, conținuturi ale învățării).

Scopul studierii limbii și literaturii române în perioada ciclului primar este acela de a forma un tânăr cu o cultură comunicațională și literară de bază, capabil să înțeleagă lumea, să comunice și să interacționeze cu semenii, să-și utilizeze în mod eficient și creativ capacitățile proprii pentru rezolvarea unor probleme concrete din viața cotidiană, să poată continua în orice fază a existenței sale procesul de învățare, să fie sensibil la frumosul din natură și la cel creat de om.

BIBLIOGRAFIE

- Cerghit, Ioan, 2006, *Metode de învățământ*, Iași, Ed. Polirom
- Cucuș Constantin, 1996, *Pedagogie*, Iași, Ed. Polirom
- Muntean, E., 2005, *Tratarea diferențiată a elevilor și succesul școlar*, articol în revista „Învățământul primar”, nr.3-4, București, Editura Miniped
- Neacșu, I., 1990, *Metode și tehnici moderne de învățare eficientă*, București, Ed. Militară
- Șerdean, Ioan, 2005, *Didactica limbii și literaturii române în ciclul primar*, București, Ed. Corint
- *** *Dictionar de pedagogie*, 1979, București, Ed. Didactică și pedagogică
- *** M.E.C., 2003, *Învățământ primar*, nr.1.
- *** M.E.C., 2001, *Instruirea diferențiată, Aplicațiile teoriilor inteligențelor multiple*, București .
- www.scribd.com
- www.didactic.ro